

בה"י

קונטרס

שיחות קודש

דא"ה מפ"ק

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ליל שישי הכנה לשב"ק

פרשת בשלח תשע"ג

יו"ל בשנת תשע"ו

יו"ל ע"י

מכון המאור שבתורה

שע"י מוסדות טאלנא

עיה"ק ירושלים תובב"א

תוכן הדברים למאמר

'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד'

וזדצרי רש"י (טו, טו) 'מפני חנינות שכיו מתלוננים על כבוד ישראל'.
יביא דברי רש"י ומקורו במכילתא ☆ יביא תמיהת המפרשים בדברי
רש"י ויזכיר דברי המזרחי בזה ☆ יתמה בחילוק הלשונות שבין
אדום למואב, ובגודל השבח שנתיראו מישראל, וידקדק תיבת 'אז'
☆ יתמה בדברי רש"י 'עלה בלבו שישיר', וידקדק בתיבות 'ויאמרו
לאמר' ☆ יפתח בדברי המדרש שלא נאמרה שירה בעולם עד שירת
הים, ויתמה מענין שירה שהוזכרה בתוה"ק ☆ יבאר ע"פ סוגיא
דערכין ששירה אמיתית היא רק מתוך שמחת הלב ☆ יישב בזה ענין
השיר שמוזכר בתוה"ק באומות העולם ☆ יביא דברי השפ"א
בחילוק שבין יצי"מ וקרי"ס, שנתעלו מדרגת עבדים לדרגת בנים ☆
יבאר עפ"ז ענין השירה בקרי"ס ויסמיך לזה עוד מאמר השפ"א ☆
יטעים בזה דברי השפ"א שהערב רב לא אמרו את שירת הים ☆
יבאר הענין שלא היו בנ"י בשמחה שלימה בעת יצי"מ ☆ יפרש בזה
ענין עלה בלבו שישיר שנתעלו למדרגת השמחה ☆ יישב ענין
'ויאמרו לאמר' ☆ יבאר ענין 'ולאום מלאום יאמץ' שהתגברות כוח
הקדושה מכנעת כוחות הקליפה ☆ יפרש בזה ענין התאוננות אדום
ומואב על כבוד ישראל ☆ יביא דברי המלבי"ם בחילוק שבין לשון
בהלה ללשון רעד ☆ יבאר ענין נבהלו אלופי אדום עם ביאור קליפת
עמלק וגרממיה של אדום ☆ יעמיק בבחינת קליפת עמלק אשר קרך
בדרך ☆ יבאר ענין רעד אילי מואב שרומזים לכחות התאוה ☆ יסיק
לדרך העבודה שיכול כל אחד לעלות לדרגת בן בשמחה רבה ☆

אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד

(שמות טו, טו)

כתיב בפרשתן (טו, יד-טז) 'שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת. אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמוגו כל ישראלי כנען'. וכתב רש"י 'אלופי אדום אילי מואב - והלא לא היה להם לירא כלום שהרי לא עליהם הולכים, אלא מפני אנינות שהיו מתאוננים ומצטערים על כבודם של ישראל'. מקור דברי רש"י במכילתא דר"י כאן (שירה פרשה ט) 'אז נבהלו אלופי אדום, אם תאמר שהם באים לירש את ארצם והלא כבר נאמר (דברים ב, ד-ה) אתם עוברים בגבול אחיכם בני עשו וגו' ונשמרתם מאד אל תתגרו בם, הא מה ת"ל אז נבהלו אלופי אדום, מפני אנינות. אילי מואב יאחזמו רעד, אם תאמר שהם באים לירש את ארצם, והלא כבר נאמר (שם ב, ט) ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב וגו', הא מה ת"ל אילי מואב יאחזמו רעד, מפני אנינות'.

צרוך את המדינים והכיתם אותם

ולכאורה דברי רש"י מהמכילתא תמוהים כדלהלן, ראש לכל מה שתמהו נושאי כלי רש"י, שהרי בשנה ראשונה כשיצאו ישראל ממצרים עדיין לא נאמר להם הציווי שלא יתגרו במואב, וכיצד יכלו אילי מואב לדעת שלא עליהם הם באים, וזה לשון הרב המזרחי 'אלו הדברים תמוהים מאד, שהרי לא צוו ישראל באזהרות הללו של אדום ושל מואב אלא בשנת הארבעים, כשצוו במצות 'צרוך את המדינים והכיתם אותם' (במדבר כה, יז) כדאיתא בב"ק (לה), דפריך 'וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות, אלא שנשא משה רבינו עליו השלום קל וחומר לעצמו, ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב, אמרה תורה צרוך את המדינים, מואבים עצמם לא כל שכן'. ושמעו עמים' היתה בשנה ראשונה, כשיצאו ישראל ממצרים, מיד שנעשו להם כל אותן האותות והמופתים שעדיין לא הוזהרו לא באזהרת 'אל תתגרו בם', ולא באזהרת 'אל תצר את מואב ואל תתגר בם'. עיי"ש מה שהאריך בזה. וע"ע בשפתי חכמים שנדחק לומר שהציווי נאמר שנים רבות קודם לכן, ורק נכתב בשנים מאוחרות (ומעיי"ז בתוס' ב"ק שם), וע"ע בגור אריה למהר"ל שכתב בזה ביאור מחודש.

אז נבהלו אלופי אדום

עוד יש להבין עפ"ד רש"י מחז"ל, את הלשון שאמר הכתוב 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד', ואם ביאור הכתוב שהיו מצטערים ומתאוננים לראות בכבודם של ישראל, א"כ למה נקט הכתוב לשונות של בהלה ורעד, והלא לא היתה שם אלא אנינות בלבד, כמו כן יש להבין חילוק הלשונות שגבי אדום נקט לשון בהלה 'אז נבהלו', וגבי מואב נקט לשון 'יאחזמו רעד', ואיזה חילוק היה בין יראת אדום ליראת מואב. (ועיי' בספורנו כאן שכתב שתיבת בהלה קאי אתרוויחה, ושיעור הכתוב כך הוא 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב'. ואח"כ היא בקשה לעתיד 'יד"ר שיאחזמו רעד'. והוא תמוה בלשון וטעמי הכתוב).

ובפרט צ"ע מה גודל השבח ששוררו ישראל ואמרו שאלופי אדום ואילי מואב נבהלו ואחזתמו רעדה, ומה ערך יש לכך שכמה גויים ארורים, נבהלו נחפזו, ואדרבא ענין זה של השתבחות והתפארות בחולשת אחרים, אינה מידת הכשרים, והיאך אפשר שמשרע"ה ועם בני ישראל ישבחו בכך את מלך מלכי המלכים.

עוד דקדוק אחד יש לדקדק במה שפתח הכתוב ואמר 'שמעו עמים ירגזון וגו', ואחר נאמר 'אז נבהלו אלופי אדום'. וצ"ע למה נצרך להוסיף תיבת 'אז', והלוא הכתוב מדבר על כך שנבהלו כל העמים, והיה לו לומר 'שמעו עמים ירגזון וגו', נבהלו אלופי אדום', ומה מקרא חסר אילו לא הזכיר תיבת 'אז נבהלו' (ועיי' באזה"ח הק' מש"כ בזה).

בה"י שיחות פרשת בשלה תשע"ג קודש ב

ויאמרו לאמר

ויש לדקדק עוד ב' דקדוקים בלשון הכתוב (טו, א) 'אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר, וברש"י פירש 'אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה'. ותמהו המפרשים הלוא אם שר וודאי שעלה בלבו קודם לכן שישיר, כמו בכל דבר שסוף מעשה במחשבה תחילה, ועוד והוא העיקר, למה הוצרך הכתוב להזכיר בכלל ענין זה, שהיתה השירה אחר מחשבת הלב, שעלה בלבו לשיר, והוא דבר פשוט וברור (ועי' בגור אריה כאן משי"כ בדרך הפשט, ועי' בשפ"א בשלה תרל"א ד"ה א, פסח תרל"א ד"ה א, ובשם משנאל בשלה תרע"ג ד"ה א, תרע"ח ד"ה והנה מה שכתבו בדרך החסידות בכמה אופנים). עוד יש להבין לשון הכתוב 'ויאמרו לאמר', הלוא כבר אמר הכתוב 'אז ישיר משה ובני ישראל', ומה הוסיף הכתוב בתיבות 'ויאמרו לאמר'. וחז"ל דרשו בזה (סוטה כו) מה שדרשו.

ואשלחך בשמחה ובשירים בתוף ובכנור

פתח דברינו יאיר במה שאמרו חז"ל (שמו"ד כג, ד) 'אז ישיר משה (שמות טו, א) הה"ד (משלי לא, כו) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, מיום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם ועד שעמדו ישראל על הים, לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל וכו', כיון שבאו ישראל לים ונקרע להם, מיד אמרו שירה לפני הקדוש ברוך הוא שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל, הוי פיה פתחה בחכמה, אמר הקדוש ברוך הוא לאלו הייתי מצפה, ואין אז אלא שמחה שנאמר (תהלים קכו, ב) אז ימלא שחוק פיננו'. ויש להבין הלוא מצינו בתורה"ק כבר בפרשת בראשית את ענין השיר והנגינה, הוא שאמר הכתוב (ד, כא) 'ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור ועוגב'. והלוא כלים הללו אינם עשויים אלא לנגינה ושירה, עוד מצינו בלבן שאמר ליעקב אבינו ע"ה (שם לא, כו) 'למה נחבאת לברוח ותגנוב אותי ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה ובשירים בתוף ובכנור'. הרי שענין השיר והנגינה היה מוכר וידוע אפילו בקרב אומות העולם, ולמה אמרו חז"ל שלא היה ענין השירה בעולם עד שאמרו ישראל שירה.

אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה

ונראה לומר בזה ע"פ מאמר הגמרא (ערכין יא.) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב (דברים כח, מז), איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב הוי אומר זה שירה'. וברש"י שם 'אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב - דכתיב (ישעיה סה, יד) הנה עבדי ירונו מטוב לב'. נמצא שיש בחינת שירה פנימית, שירה אמיתית, היא השירה שבאה אך ורק מתוך שמחה פנימית הפורצת מעומק הלב, ועל שירה כזו יוצדק אמרם שאין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה, ולכן אע"פ שיתכן שמצינו ענין שירים ונגינות בכל הדורות, ואפילו אצל אומות העולם, מכל מקום שירים ונגינות אלו אינם באים מעומק הלב, אלא פעמים רבות שהם באים מתוך שחוק קלות ראש והוללות, ואין שירים הללו נכללים בבחינת השירה האמיתית, בחינת אדם שר שירה, שירת בחינת האדם, בחינת 'אדמה לעליון', וע"ז אמרו 'אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה', שאם מצינו בחינת שירה שלא מתוך שמחה, אזי מוכח שאין זו שירת האדם, בחינת השירה העליונה, בבחינת אדם המעלה, אדמה לעליון, אלא בחינת שירה נחותת דרגא, בחינה שיכולה להימצא גם בקרב אומות העולם.

עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים

ובזה יוארו באור מופלא רום מעלה, ויובנו כמין חומר דברי הרה"ק השפת אמת זיע"א (פסח תרל"ח ד"ה הפרש), שכתב וזלה"ק 'הפרש הגאולה שביציאת מצרים לקריעת ים סוף, על פי מה דאיתא שבני ישראל נקראו עבדים ובנים, וביציאת מצרים

בה"י שיחות פרשת בשלה תשע"ג קודש ג

קבלו מלכות שמים כמו שכתוב (תהלים קיג, א) הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה (מגילה יד), וכן כתיב (ויקרא כה, טב) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. אח"כ קריעת ים סוף בחינת בנים, וכן כתוב המעביר בניו בין גזרי ים סוף כו' וראו בניו גבורתו כו' מלכותך ראו בניך בוקע ים כו' הכל בבחינת בנים'. והנה נודע החילוק שבין בחינת בנים לבחינת עבדים (עי' בזה"ק ח"ג קיא; וע"ע בהרחבה בספיק תניא פרק מא), שהבנים בחינת עבודתם במידת אהבה וחיבה, ואילו בחינת עבדים היא במידת יראה ופחד, ואשר על כן ביציאת מצרים, שהיו עם בני ישראל בדרגה פחותה, בדרגת עבדים, כי לי בני ישראל עבדים, עדיין לא השיגו את בחינת השירה הגמורה, שאין קרויה שירה אלא באופן של שמחת הלב הפנימית, ובחינת עבד במורא ופחד, שקשה לו להשיג בחינת השמחה השלמה, והא לך לשון הרה"ק השפת אמת זיע"א, שהניף ידו שנית וכתב וזלה"ק (בשלה תרמ"ה סוד"ה במדרש) 'ביציאת מצרים עדיין לא שלים קיסטא, ובקריעת ים סוף היה שלים קיסטיהו, ובני ישראל הבינו שהוא הזמן של השירה, ומקודם היה הצלת ישראל מתוך הכעס ולא היה זמן שמחה'. ורק כשבאו לים סוף שהשיגו עם בני ישראל את מדרגת הבנים, המעביר בניו בין גזרי ים סוף, הגיעו עד מדרגת השירה הפנימית.

ואתם תחרישון

ויש למצוא בדברים הללו טעם לשבח לחידוש נפלא שחידש הרה"ק השפת אמת זיע"א (פסח תרמ"ב ד"ה בפסוק), שכתב וזלה"ק 'ועליהם רמז ואתם תחרישון (שמות יד, ד), כי לא יזכו להיות בכלל השירה על ידי שהתרעמו, דבהשירה כתיב (סו, א) אז ישיר משה ובני ישראל דייקא ולא הערב רב'. עיי"ש בדבריו הקדושים בהרחבה. נמצא שאותם המצרים מן הערב רב שדבקו בעם בני ישראל, ועשו עמהם את הפסח, ויתכן שאמרו עמהם הלל והיו עמהם בבחינת 'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג'. מכל מקום בבחינת שירת הים לא נשתתפו בהדי עם בני ישראל, לפי שלא נתעלו עמהם לדרגת בנים, ונשארו עכ"פ בדרגת עבדים, וע"כ לא היו יכולים להשיג בחינת הבנים, ולבוא לבחינת השירה הפנימית של אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה.

וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים

ועומק הענין בזה יובן, אחר ההתבוננות במעמד ומצב כל אחד מישראל בעת יציאת מצרים, שהיו אחר מאתיים ועשר שנים קשות ומייסרות של קושי עוני השעבוד הנורא, דורות של אנשים שנולדו וחיו כל ימיהם כעבדים בעבודת פרך בעוני וסבל, במיתות קשות ונוראות, ובהרגשה שאין חייהם שווים אפילו כקליפת השום, וע"כ אף בעת שנגאלו ממצרים, עדיין היו סחופים ודוויים ומיוסרים עד מאד, ובפרט ע"פ מאמרם ז"ל בתנחומא (בשלה א, והובא ברש"י בפרשתן יג, יח) 'וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים, אחד מחמשה, ויש אומרים אחד מחמשים. ויש אומרים אחד מחמש מאות. רבי נהוראי אומר העבודה לא אחד מחמשת אלפים. ואימתי מתו בימי האפלה, שהיו קוברין ישראל מתייהן ומצרים יושבין בחשך, ישראל הודו ושבחו על שלא ראו שונאיהם ושמחו בפורענותן'. נמצא שכל אחד מישראל שיצא ממצרים, מלבד סבל השעבוד הנורא ואיום, עוד נוסף לכל אחד ואחד צעד האבלות על קרוביו שנהרגו במכת חושך, ולא סוף דבר קרובים רחוקים מאוד, אלא משבעה קרובים ממש, ואם אחר המלחמה הנוראה באירופא, שיצאו עם ישראל ממחנות המות וההשמדה אחר שהות של חמש שנים תמימות במחנות ההם, מכל מקום אף אחר השחרור נשארו אותות השנים הקשות במחנות המות עוד שנים רבות בנפשות הניצולים, והיו רדופים ומוכים בנפשם עד סוף ימיהם כנודע לכל מי שזכה להכיר את אותם השרידים, מעתה מה נאמר ומה נדבר על מאתיים ועשר שנים, שלא נשארו מהם מישראל אפילו אחד מעיר ושניים ממשפחה, ועוד בה עשירה ושבה והיתה לבער, בזוזי ובזוזי דבזוזי, כנוקף זית, בוודאי שהיו מיוסרים מדוכאים וסחופים באבל הנורא הזה, והיה קשה להם לשמוח בלב שלם, בשמחה שתביא לדרגת שירה של כל עם ישראל יחד, ורק אחר שבע ימים שעמדו על הים וראו את גודל ניסי קריעת ים סוף, זכו להתעלות עד מדרגת בנים, והבינו למפרע שהיה הכל לטובה (עי' שפ"א פסח תרמ"ב ד"ה אז), וזכו לשורר שירה מתוך שמחת הלב הפנימית האמיתית.

בה"י שיחות פרשת בשלה תשע"ג קודש ד

עלה בלבו שישיד

וזה ביאור דברי הכתוב 'אז ישיר משה ובני ישראל', דקדק הכתוב לומר 'אז ישיר', היינו שרק אז נתעורר ביתר שאת וכוח ענין השירה, שאף שהיתה שירה כבר קודם לכן, כענין שאמר הכתוב (ישעיה ל, כט) 'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג', ודרשו חז"ל (תנחומא בשלה י) 'אמרי ליה ישראל עשר שירות, הראשונה במצרים שנאמר השיר יהיה לכם כליל התקדש חג'. מכל מקום בחינת השירה הגמורה לא היתה אלא בעת קריעת ים סוף, שנתעלו בני ישראל לבחינת בנים, שאז היתה עבודתם בחינת אהבה גמורה עד השמחה הפנימית, שהביאה לכדי שירה שלימה ומעולה, וזהו 'אז ישיר', היינו שרק אז נשלם בשלמות הכי גמורה ענין השירה, וזהו שפירש רש"י 'עלה בלבו שישיד', שהיה בזה בחינת עליה והתעלות ללב, עד שהגיעו לדרגה הראויה של 'אדם שר שירה מתוך שמחה וטוב לב'. והיה זה בבחינת עליה דרגה אחר דרגה במעלות הבחינות, מבחינת עבדים האומרים שירה בדרגת יראה, עד בחינת בנים האומרים שירה בשמחה במידת אהבה.

אמידה רכה

ועפ"ז מובן היטיב כפל לשון הכתוב 'אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר'. שכאשר עם בני ישראל זכה לבוא לבחינת השירה, הם הרגישו בעצמם שינוי גדול שנעשה בהם מאופן דיבורם עד עתה, שבהיותם בתוך ימי הגלות, בצר ובמצוק, הנה וודאי שגם דיבורם הפך להיות דיבורים קצרי רוח וזעופים, כדרך אנשים הסובלים סבל רב וממושך, שאין יכולים לשוח בנעימות ואריכות, ורק עתה כשעלה בלבם לשיר, הרגישו שקיבלו במתנה את הכוח לדבר בלשון רכה, אמירה רכה, וע"ד שאמרו חז"ל (מכילתא דר"י יתרו - בחדש פרי' ב, והובא ברש"י שמות יט, א) 'כה תאמר לבית יעקב, אמור בלשון רכה'. ואמירה רכה זו נתברכה במ שיכלו להאריך ולכפול הדברים באופן של 'ויאמרו לאמר', בהרחבה ונעימות, ודו"ק בזה.

ולאום מלאום יאמין

מעתה אחר הבנת יסוד נכבד זה, נעלה ונבואה ושבחה והיתה לבאר דברי רש"י בפרשתן, הנה כלל גדול ונכבד בכל עניני עבודת ה' נאמר בתוה"ק תיכף בתחילת מלחמת יעקב אבינו ע"ה ועשו הרשע, הוא שאמר הכתוב (בראשית כה, כג) 'ולאום מלאום יאמין', וברש"י הביא דרשת חז"ל (בגילה ו) 'כשזה קם זה נופל'. וביאור עומק הענין, שכנגד כוחות קדושת עם בני ישראל, נצבים למלחמה קשה תוקף כוחות הקליפה והטומאה, אשר יונקים כוחם מחולשת עם בני ישראל, וכאשר איש ישראל מתחזק ומשבר יצרו הרע, הנה כוח הקליפה שכנגדו מתמעט ונחלש מכוחו, וח"ו כן הוא להיפך, שאיש ישראל מוסיף כוח בכוחות הקליפה אם אינו עומד בנסיון רח"ל, והנה בעת יציאת מצרים, שמצינו שנכנע ונכבש לגמרי כוח קליפת מצרים, עד שאמרו במדרש (שטור"ר כב, ב) בדברי הכתוב (יד, ז) 'וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים'. שהוא שרו של מצרים שהטביעו הקב"ה בים סוף לעיני כל מצרים. הרי שבשעה זו נתרוממה קרנם של ישראל בכל התוקף, עד כדי שקיבלו כוח ותעצומות נפש גם כנגד שאר כוחות הקליפה והטומאה, וע"כ אמר הכתוב 'שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת, אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד'. שאף שלא עליהם היו באים, עם כל זה נבהלו ורעדה אחזתם, שלכל אחד מהאומות יש קליפה מיוחדת המנגדת לקדושת ישראל, ואותה קליפה היא שנתערעה ע"י שירת הים.

היו מתאוננים ומצטערים על כבודם של ישראל

ובזה יתיישבו דברי רש"י, שכתב 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד' - והלא לא היה להם לירא כלום, שהרי לא עליהם הולכים, אלא מפני אנינות שהיו מתאוננים ומצטערים על כבודם של ישראל'. המדקדק בדברי רש"י יראה

בה"י שיחות פרשת בשלה תשע"ג קודש ה

שלא הביא את הכתובים שהביאו במכילתא על הציווי שנצטוו ישראל שלא להצר את מואב ואדום, לפי שבאמת דרשה זו תמוהה כמו שתמהו רבי המפרשים, שלא נצטוו ישראל בציווי זה אלא אחר ארבעים שנה, ואף שהדרשה תיירש לעצמה, ובכל גוונא יש לדחוק ולפרש דברי חז"ל, מכל מקום רש"י הק' שמפרש המקרא לפי פשוטו, לא רצה לכונוס לכל זה, ולא דיבר אלא כנגד כוחות הקליפה והטומאה, שרם של אדום ושל מואב, אלופי אדום אילי מואב, ואותם שרי מעלה, צבא המרום במרום, הנה הם בוודאי ידעו בציווי שיצטוו ישראל אודותם, אף שיהיה ציווי זה עוד שנים רבות, שהרי בצבא השמים העתיד וההוה חד, ואשר על כן לא היה להם לירא כלום, דאיהו ומזליהו חזי שלא עליהם הם באים, אלא שנצטערו ונתאווננו על כבודם של ישראל, היינו על זקיפת קומתם, ובהכרח ובאופן דממילא על התמעטות כוח עצמם.

בהלה תציין התרגשות פנימית פתאומית

ואשר על כן מצינו ב' לשונות בדברי הכתוב 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד', שהם רומזים לבחינת הצער וההתאוונות של שרי אדום ומואב, ונקדים להביא בזה את דברי הגאון המלבי"ם זצ"ל, בהגדרת החילוק שבין לשון 'בהלה', ולשון 'רעד'. כך הובא בספר הכרמל (ערך בהלה, העולה מתוך דברי המלבי"ם ישעיה יג, ח) 'בהלה תציין התרגשות פנימית פתאומית וחזקה מאיזה דבר, עת יראה האדם פתאום עצם נורא ומפחיד, או דבר שלא פלל לראותו מעודו ומפחד ורגש פתאום, יאבד סדרו הטבעי וישוב דעתו ועצתו'. ובענין רעדה הביא שם בספר הכרמל (ערך רעד, העולה מדברי המלבי"ם ישעיה לג, יא) 'רעדה מציין תנועת הגוף בסבת הפחד עד שהפחד נראה וניכר לכל ע"י הרעדה שהגוף רועד, שמגודל הפחד הפנימי נרעד כל הגוף'. זה תורף דבריו. נמצא עולה שבחינת בהלה האמורה גבי אדום, אז נבהלו אלופי אדום, מורה על בחינת יראה ופחד פנימית, כאדם המתבהל בפתע פתאום, ובחינת הרעדה האמורה במואב, רומזת על רעד חיצוני שניכר בגוף, מפאת הפחד והמורא.

קליפת אדום

ויובן הדבר בהתבוננות בב' כחות הקליפה, בחינת קליפת אדום, ובחינת קליפת מואב, קליפת אדום, הוא עשיו אבי אדום, היא ברשעות הפנימית, שהם מצננים ומקררים רשעותם החיצונית, ומראים עצמם כאנשי מידות ומוסר, וכמו שראינו בחורבן הנורא במלחמה הנוראה באירופא, שאותם זרע עמלק המרצחים הגרמניים ימ"ש, גרממיא של אדום (מגילה ו), שהרגו רצחו וטבחו בעם בני ישראל במיתות קשות ואכזריות, ביסורים קשים ונוראים, שלא היתה צרה כמוה לישראל מאז היו לגוי, הנה כל זה עשו באופן של קרירות וצינון ההרגשות, בלבוש של נימוס וסדר, ביטע שיין, דאנקע שיין, ושח לי הרה"ח ר' מוט"ל קמינסקי ז"ל, משרידי העיר פיעטרקוב, שבאחת האקציות הראשונות שעשו הרשעים ימ"ש בעירו, כאשר הלך עם אביו למקום האקציה, והוא ילד צעיר כבן עשר שנים, הלכה לפנייהם יהודיה אחת מנשות העיר שהתהלכה לאיטה משום שהיתה חולה ברגליה, ואחד המרצחים ימ"ש הציע לה בנימוס וקידה שתצעד בצד הדרך למען ייקל עליה, וכשנטתה לצד הדרך ירה בה כדור מות והרגה בתוך כדי דיבורו הנאה, ושח לי ר' מוט"ל, שאחר כל מה שעבר בכל מחנות המוות הנוראים, כל הרציחות הנוראיות והאכזריות, הנה ענין זה נחרט בתוך מורשי חדרי לבו הקט, גודל הרשעות הנוראה, שתוך כדי הדיבורים הנאים והנימוסיים, הרגה הרשע ימ"ש במיתה משונה באכזריות שאינה יכולה לעלות על לב אדם אנושי.

אשר קרך בדרך

והיא בחינת עשו אבי אדום, בחינת עמלק שדרשו בו חז"ל (תנחומא תצא ט, והובא ברש"י דברים כה יח) 'זכור את אשר עשה לך עמלק אשר קרך בדרך, קרך היקרך לפני אחרים, אמר רבי חוניא משל למה הדבר דומה לאמבטי רותחת שלא היתה

בה"י שיחות פרשת בשלה תשע"ג קודש ו

בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד וקפץ לתוכה, אע"פ שנכוחה הקירה לפני אחרים'. בחינת צינור הרתחה הפנימית, ועל כן נאמר בכתוב דידן שאחר קריעת הים, שנתעלו ונתרוממו עם בני ישראל לדרגת בנים, וזכו לבוא לבחינת השירה מתוך שמחת הלב הפנימית, באהבה וחייבת בנים למקום, ועל ידי זה נתמעט כוח קליפת אדום, ועל כן כתיב בו 'אז נבהלו אלופי אדום', שבחינתם הפנימית של אלופי אדום, שהיא צוננת וקרירה, הנה אותה בחינה פנימית נלפתה פחד ובהלה, כאדם שרואה עצם מפחיד ומשתבשים סדרי לבו.

איל מואב יאחזמו רעד

וכן יש לומר בבחינת קליפת מואב, מואב רומז לבחינת התאוות, שבא מלוט, עליו דרשו חז"ל (בר"ד נא, ט) 'לתאוה יבקש נפרד (משלי יח, א) זה לוט'. שהיה להוט אחר התאוות, ובפרט בבחינת מואב, שבא מאב, מאכילין אותו מבשרו, וע"כ כתיב (במדבר כה, א) 'וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב'. רומז לבחינות קליפות התאוה והטומאה, ובחינת הלהוט אחר תאוותיו, שבלבו פנימה הוא בוער באש התאוה, אף כי כלפי חוץ הוא בוש להראות חזותו לרבים, ומסתיר וכובש שבע תועבותיו בלבו, ולזה בעת קריעת ים סוף שנתרוממו ישראל לדרגת בנים למקום, אזי 'אילי מואב יאחזמו רעד', רעד חיצוני של בחינת רעד הגוף, רומז שנתגלה קלונם ברבים, שנתמעט ונחלש כוח תוקף קליפת טומאתם. ובזה ידוקדק לשון הכתוב 'אז נבהלו אלופי אדום', ותמהנו מהו שאמר הכתוב 'אז'. אמנם הרמז בזה, שמתוך 'אז ישיר משה ובני ישראל', שנתעלו דייקא אז לדרגת בנים, זכו על ידי זה לבוא להכנעת כוחות הטומאה, עד בחינת 'אז נבהלו אלופי אדום' אילי מואב יאחזמו רעד, וד"ק.

כל האומר שירה בכל יום

והנה תקנו חז"ל לומר שירת הים בכל יום ויום, לרמז שענין השירה לא היה מאורע לזמן קצוב, אלא נמשך בחינתו וענינו בכל יום ויום, ובפרט בימים קדושים אלו, שהקריאה מעורר הזמן, הנה יכול כל איש ישראל, לצאת ממצרי נפשו, בחינת יציאת מצרים, לעלות ולהתעלות לבחינת השירה, אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב, ועל ידי זה להכניע ולשבר את כל כוחות הקליפה והטומאה שעומדים כנגדו, בחינת הקרירות ובחינת החמימות לתאוות, ועל ידי כוח השירה, בחינת בנים למקום, עבודת ה' בשמחה וטוב לבב, יכולים לעמוד כנגד כל הגזירות הקשות, וכל כוחות הרע שנלחמים באדם, להתגבר כנגדם ולכובשם, ולשוב ולהתקרב אליו ית"ש בכל עת ורגע, ונזכה לבחינה שאמרו בזוה"ק (ח"ב נד) שכל האומר שירה בכל יום בעולם הזה, זוכה לאמרה לעולם הבא, אכ"ר.

זאת תורת האדם

﴿٣٤﴾

כל איש ישראל יכול עתה בימים אלו שהקריאה מעורר הזמן
לעמול ולהשיג את מדרגת 'בנים אתם לה' אלוקיכם', ולהגיע לכדי
שמחה פנימית המביאה לבחינת השירה האמיתית, ועל ידי זה
לבטל ולהכניע את כל כוחות קליפה והטומאה העומדים כנגדו.

נתרם ע"י הרה"ח
ר' יצחק מאיר סוכות שליט"א
לרגל שמחת הולדת בנו בכורו בשעטו"מ

בזכות הפצת התורה יזכו אביו ואמו
להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו
ובזמנו ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים
טובים בנחת בניקל ובהרחבה
בבריות גופא ונהורא מעליא
בשמחה ובטוב לבב
לאורך ימים ושנים טובות

©
כל הזכויות שמורות
מכון 'המאור שבתורה' שע"י מוסדות טאלנא
ע"ש ר' פסח אליעזר ז"ל
ב"ר זלמן יהודה לייב ז"ל קורדיש
התהלך בתום וביושר תמך מכספו בתורה ובלומדיה

שיכתוב מקלטת, האחריות על העורכים בלבד,
הארות והערות, תרומות והנצחות ניתן לפנות
ת.ד. 50322 ירושלים טלפקס 025827541
מייל tolna10@gmail.com